

АНАЛІЗ
стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва
за січень-вересень 2016 року

I. Загальні результати моніторингу

Оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-вересень 2016 року проведена Мінрегіоном відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики».

Оцінку здійснено за 25 показниками, що характеризують ситуацію за 6 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів (економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність) та проведено ранжування регіонів за кожним напрямом оцінки.

Особливістю розвитку регіонів у січні-вересні цього року є активізація економічної діяльності, зокрема, поступове відновлення роботи промислового комплексу, зростання активності у сфері будівництва, відновлення інвестиційної діяльності та покращення ситуації на ринку праці.

За підсумками січня-вересня 2016 року **в регіонах переважає тенденція зростання в ключових сферах розвитку, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:**

збільшилися обсяги виробництва промислової продукції у 15 регіонах та в цілому по Україні на 2,0%;

відновлено позитивну динаміку у виробництві сільгосппродукції у 14 регіонах, і в цілому по Україні – на 0,9%;

нарощено обсяги виробництва будівельної продукції у 17 регіонах та в цілому по Україні на 13,2%;

збільшено обсяги інвестицій, які залучаються в регіональні економіки:
капітальні інвестиції зросли у 20 регіонах, і в цілому по Україні – на 16,4%;
прямі іноземні інвестиції зросли у 17 регіонах та в цілому по Україні на 6,2%;

зросли доходи місцевих бюджетів в усіх регіонах від 35,4% у Дніпропетровській області до 68,9% у Чернівецькій, і в середньому по Україні на 49,8%, що дозволяє більш самостійно вирішувати місцеві проблеми розвитку;

вдалося покращити динаміку соціальних індикаторів:
реальна заробітна плата зросла в усіх регіонах від 1,4% у Донецькій області до 16,9% у Луганській, і в цілому по Україні – на 9,1%

практично в усіх регіонах скорочуються обсяги заборгованості з виплати заробітної плати, а у 9 регіонах – зменшуються показники рівня безробіття населення.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок «**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ**» включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку (індекс цін).

У січні-вересні 2016 року розвиток більшості регіонів за цим напрямком характеризувався відновленням позитивної динаміки промислового та сільськогосподарського виробництва, покращенням ситуації у будівельній галузі у більшості регіонів, а також уповільненням інфляційних процесів на споживчому ринку.

За підсумками січня-вересня 2016 року зростання обсягів **виробництва промислової продукції спостерігалось у 15 регіонах** (у січні-вересні 2015 року – у 6 регіонах): від 2,5% у Вінницькій до у 1,6 рази у Луганській областях, що забезпечило приріст в цілому по Україні на 2,0 % (за підсумками січня – вересня 2015 року спостерігалось скорочення на 16,1%). Крім Луганської, значно наростили обсяги промислового виробництва також підприємства Кіровоградської (+15,5%) та Черкаської (+10,7%) областей.

Довідково: за інформацією Луганської облдержадміністрації на підконтрольній українській владі території області виробничу діяльність здійснюють 513 промислових підприємств, з них: 7 – великих, 97 – середніх та 409 – малих. Позитивна динаміка виробництва промислової продукції забезпечена підприємствами галузі металургійне виробництво, з виробництва коксу, хімічних речовин і хімічної продукції, машинобудування харчової та легкої промисловості, з них найбільше: ПрАТ «СНВО «Імпульс» (у 3,2 р.б.), ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» (виробництво металопрокату у 4,6 р. б., коксу 146,8 %), ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання Азот» (128,6 %), ВКФ ТОВ «ТАНА» (127,0 %), ТОВ НВП «Мікрохім» (114,3 %), ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат» (109,1 %), ТОВ «НВП «Зоря» (155,1 %), ТОВ ВТФ «Шарм» (149,9 %), ТОВ НВП «Мікротерм» (105,6 %), ТДВ «Севєродонецький завод хімічного нестандартизованого обладнання» (106,0 %).

Зростання обсягів виробництва спостерігалось у всіх основних видах переробної промислової діяльності. Так, у переробній промисловості обсяги виробництва продукції збільшилися у 18 регіонах (у січні-вересні 2015 року - лише у 4 регіонах), і в цілому по Україні на 3,5%, а саме:

у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів обсяги виробництва продукції збільшилися у 15 регіонах (у січні-вересні 2015 року – у 4 регіонах), по Україні - на 1,6%;

у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування збільшення обсягів виробництва спостерігалось у 19 регіонах (у січні-вересні 2015 року - у 5 регіонах) і по Україні в цілому приріст склав +7,1%;

у машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування позитивна динаміка виробництва продукції спостерігалась у 17 регіонах (у січні-вересні 2015 року - у 6 регіонах), по Україні виробництво зросло на 0,2%;

у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції нарощення обсягів виробництва за підсумками січня-вересня 2016 року відбулося у 8 регіонах (за 9 місяців 2015 року – у 6 регіонах), загальний приріст по Україні склав +1,9%;

у виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції збільшення обсягів виробництва спостерігалось у 20 регіонах (у січні-вересні 2015 року - у 8 регіонах) по Україні приріст становив +7,4%;

у виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення збільшилися обсяги виробництва у Донецькій (+22,5%), Харківській (+21,6%), Дніпропетровській (+3,8%) та Запорізькій (+1,7%) областях, по Україні - приріст на 12,1%;

у виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності в цілому нарощення обсягів виробництва було зафіксовано в 17 регіонах, по Україні виробництво збільшилося на 1,3%;

у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів збільшення обсягів спостерігалось у 16 регіонах (у січні-вересні 2015 року - у 14 регіонах), по Україні зростання склало +1,7%;

у виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів збільшення обсягів виробництва відбулось у 9 регіонах (у січні-вересні 2015 року - у 6 регіонах), і по Україні - на 5,6%.

Також спостерігалось збільшення обсягів виробництва у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. Так, обсяги збільшилися у 16 регіонах (у січні-вересні 2015 року – у 8 регіонах), що призвело до зростання по Україні на 1,3%.

Разом з тим, за підсумками 9 місяців 2016 року було зафіксовано скорочення обсягів виробництва у добувній промисловості і розробленні кар'єрів. Спад обсягів виробництва спостерігався у 14 регіонах (за підсумками 9 місяців 2015 року – також у 14), з найбільшим скороченням у Волинській (-28,2%), Чернігівській (-18,8%), Вінницькій (-15,3%) та Сумській (-15,1%) областях та в цілому по Україні на 0,6%.

В цілому обсяги виробництва промислової продукції зменшилися у 9 регіонах, з яких найбільше в Сумській (на 8,0%), Івано-Франківській (на 7,6%) та Чернівецькій (на 5,2%) областях. У Хмельницькій області виробництво промислової продукції залишилося на рівні відповідного показника минулого року.

Довідково: за інформацією Сумської облдержадміністрації загальний негативний результат галузі пов'язаний з тим, що провідні види промислової

діяльності регіону (машинобудування, хімічна, добувна, харчова промисловість) зменшили обсяги виробництва відповідно на 12,6%, 37,5%, 15,1% та 1%. Найбільший негативний вплив на розвиток машинобудування в області спричинило обмеження доступу українських товарів на російський ринок. При цьому в кризовому стані опинилось провідне підприємство машинобудування області ПАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання», комерційні замовлення якого на 60% складала замовлення Російської Федерації.

Також у січні-вересні 2016 року спостерігалася позитивна динаміка по Україні **обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** + 0,9% (у січні-вересні 2015 року – скорочення на 5,3%).

За звітний період **обсяги виробництва продукції збільшилися у 14 регіонах** в межах від 0,3% в Івано-Франківській до 14,3% у Вінницькій областях. Також найбільше обсяги виробництва зросли у Хмельницькій (на 9,9%), Одеській (на 9,6%), Житомирській (на 8,4%) та Київській (на 7,6%) областях. У Закарпатській області виробництво сільськогосподарської продукції залишилося на рівні відповідного показника минулого року.

Разом з тим, обсяги виробництва валової продукції за січень-вересень 2016 року в порівнянні з відповідним періодом 2015 року зменшилися у 9 областях: від 2,2 % у Чернігівській до 10,3% у Харківській.

Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-вересень 2016 року по Україні дорівнював 13850 грн, що більше в порівнянні з минулорічним показником на 1,5%.

Найвищі показники обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-вересень 2016 року зафіксовано у Кіровоградській (21919 грн), Херсонській (21072 грн), Миколаївській (20768 грн), Дніпропетровській (20611 грн) та Запорізькій (20463 грн) областях.

У регіональному розрізі, обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-вересень 2016 року в порівнянні з минулим роком:

збільшено в 14 областях: Вінницькій (на 15,5 %), Хмельницькій (на 11,2%), Одеській (на 9,8%), Житомирській (на 9,4%), Київській (на 7,4%), Тернопільській (на 5,0%), Львівській (на 3,9%), Рівненській (на 3,8%), Кіровоградській (на 3,3%), Миколаївській (на 3,2%), Черкаській (на 1,7%), Чернівецькій (на 1,6 %), Волинській (на 1,4%) та Івано-Франківській (на 0,6%);

зменшено у 9 областях, з них найбільше у Харківській (на 9,5%), Херсонській (на 6,6%), Запорізькій (на 6,5%), Луганській (на 4,9%), та Сумській (на 4,6%).

За підсумками січня-вересня поточного року 17 регіонам вдалося подолати негативну тенденцію минулого року щодо скорочення обсягу **виробництва будівельної продукції**, і в цілому по Україні приріст склав 13,2% (у січні-вересні

2015 року – зменшення на 20,9%). В розрізі регіонів найкращі показники зростання обсягу будівельної продукції мали місце у Луганській (у 1,6 раза), Житомирській (+ 48,9%), Вінницькій (+ 41,4%), Київській (+ 36,5%) та Тернопільській (+ 34,1%) областях.

Довідково: за інформацією Луганської облдержадміністрації, позитивний індекс будівельної продукції у січні-вересні 2016 року у порівнянні з січнем-вереснем 2015 року обумовлений проведенням відновлювальних робіт на об'єктах інфраструктури області, які були пошкоджені внаслідок проведення антитерористичної операції.

Водночас, за підсумками січня-вересня 2016 року у 8 регіонах зафіксовано негативну динаміку щодо виробництва будівельної продукції, з них найбільше у Рівненській (-18,5%), Запорізькій (-15,4%), Полтавській (-11,3%), Дніпропетровській (-7,6%) та Черкаській (-5,2%) областях.

Довідково: за інформацією Рівненської облдержадміністрації погіршення динаміки у будівництві спричинене скороченням порівняно з січнем – вереснем 2015 року більше, ніж у 30 разів обсягу робіт, виконаних представництвом «ГодініКонструкціоніДженералі» (підприємство спеціалізується на будівництві автодоріг).

У вересні 2016 року по відношенню до грудня попереднього року ситуація на споживчому ринку **в усіх регіонах характеризувалася зростанням цін**, проте мало місце уповільнення інфляційних процесів у порівнянні з відповідними показниками попереднього року. Так, індекс споживчих цін у вересні становив 106,4%, а у вересні 2015 року по відношенню до грудня 2014 року цей показник становив 141,4%.

Серед регіонів індекс споживчих цін варіював від 104,1% у Донецькій до 108,3% у Львівській областях, і в цілому у вересні 2016 року по відношенню до грудня попереднього серед товарів і послуг зросли ціни на:

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від +21,2% у м. Києві до +36,0% у Львівській та Чернігівській областях. По Україні ціни зросли на 30%;

алкогольні напої, тютюнові вироби – від +10% у Донецькій до +18,8% в Одеській областях (по Україні – на 14,6%);

освіту – від 1,2% у Київській до 23,3% у Луганській областях (по Україні – на 12,7%);

транспорт – від 6,1% у Дніпропетровській до 11,3% у Миколаївській областях (по Україні – на 8,6%);

ресторани та готелі – від 0,1 % у Київській до 12,9% в Одеській областях (по Україні – на 7,3%);

охорону здоров'я – від 2,8% у Донецькій до 11% у Чернігівській областях (по Україні – на 6,7%);

одяг і взуття – від 1% у Харківській до 12,6% у Донецькій областях (по Україні – на 6,4%). Зниження цін відбулося у Вінницькій області (на 11,4%) та Кіровоградській (на 1,6%);

відпочинок і культуру – від 0,3% у Київській до 7,5% у Житомирській областях (по Україні – на 3,9%). Зниження цін у сфері відпочинку і культури відбулося у Чернігівській (на 1,6%), Полтавській (на 0,5%), Вінницькій та Волинській (на 0,4% у кожній) областях;

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – від 0,4% в Одеській до 8,5% у Львівській областях (по Україні – на 3,6%). Зниження цін відбулося у Вінницькій області (на 2,8%);

зв'язок – від 0,1% у Київській до 4,1% у Херсонській областях (по Україні – на 1,1%). Зниження цін відбулося у Кіровоградській (на 0,4%) області. У Закарпатській та Тернопільській областях рівень цін на послуги зв'язку з початку цього року не змінився.

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

У поточному році відновлено позитивну тенденцію щодо залучення інвестиційних ресурсів.

За підсумками 9 місяців 2016 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування освоєно майже 204,5 млрд. грн. капітальних інвестицій. **Індекс капітальних інвестицій** за звітний період становив 116,4% проти 94,0% у січні-вересні 2015 року.

Збільшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у 20 регіонах (у січні-вересні 2015 року – у 9 регіонах): від 2,1% у Вінницькій до в 1,8 раза у Миколаївській області.

Довідково: за інформацією Миколаївської облдержадміністрації за січень - вересень 2016 року у розвиток економіки Миколаївської області спрямовано 6677,69 млн. грн. (без урахування податку на додану вартість). Впродовж 9 місяців 2016 року інвестиції в розвиток промисловості вкладались підприємствами: ВП «Южноукраїнська АЕС», ТОВ СП «Нібулон», Миколаївський морський порт, ДП «Спеціалізований морський порт «Октябрьск», ТОВ МГЗ, ПАТ «ЮГцемент», Транснаціональною компанією «Bunge», Компанією SOFCO Agri через ТОВ «Дунайська судноплавно-стивідорна компанія», ТОВ «Порт Ойл», СП ТОВ «Промінь». Крім того, суттєвий приріст обсягу капітальних інвестицій зберігається з початку року за рахунок розвитку транспортної інфраструктури області - будівництва об'єктів морегосподарського комплексу (будівництва перевантажувальних комплексів по перевалці зернових і олійних культур та продуктів їх переробки на базі Миколаївського морського порту такими крупними компаніями як SOFCO Agri

(через ТОВ «Дунайська судноплавно-стивідорна компанія»), компанією «Bunge», ТОВ «Європейська транспортна стивідорна компанія»), ТОВ СП «Нібулон».

Зменшення обсягів капітальних інвестицій зафіксовано у м. Києві (на 6,6%), а також у Закарпатській (на 10,1%), Івано-Франківській (на 9,7%) та Волинській (на 3,8%) областях. У Чернівецькій області обсяги освоєних капітальних інвестицій залишилися на рівні січня-вересня 2015 року.

Довідково: за інформацією Київської міської держадміністрації зменшення обсягу капітальних інвестицій протягом 9 місяців 2016 року пояснюється зменшенням в 1,7 раза частки кредитних ресурсів (банківських та інших позик), освоєних підприємствами, відповідно до аналогічного періоду минулого року. Так, за 9 місяців 2015 року частка кредитних ресурсів (банківських та інших позик) порівняно з відповідним періодом 2014 року зросла до 16,5% (за 9 місяців 2014 року – 11,5%) за рахунок збільшення активів провідних компаній мобільного зв'язку на вітчизняному ринку для впровадження 3G-технологій (високошвидкісного мобільного Інтернету). У січні – вересні 2016 року значення цього показника сягало 9,6% у зв'язку з відсутністю освоєних масштабних об'єктів.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні становив 4739,7 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу зменшилася проти відповідного періоду минулого року (39 раз) і склала 26 раз (максимальне значення у січні-вересні 2016 року спостерігалось у м. Києві – 20095,9 грн., мінімальне у Луганській області – 772,1 грн.).

У січні-вересні 2016 року обсяг **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу з урахуванням переоцінки, утрат та перекваліфікації), залучених в економіку України, збільшився з початку поточного року на 6,2% або 2617,6 млн. дол. США, і станом на 01.10.2016 з початку інвестування їх загальний обсяг склав майже 45,2 млрд. дол. США.

Позитивна динаміка спостерігалася у 17 регіонах (у січні-вересні 2015 року – у всіх регіонах відбувалося падіння). Варіація приросту серед регіонів склала від 0,1% у Черкаській області до 11,7% у м. Київ.

Найбільше зростання (в абсолютному виразі) обсягу прямих іноземних інвестицій відбулося у м. Київ (+2577,0 млн. дол. США), Харківській (+94,8 млн. дол. США) та Київській (+26,2 млн. дол. США) областях.

Іноземні інвестиції зменшилися у 8 регіонах: Луганській (на 10,6%), Херсонській (на 2,4%), Рівненській (на 2,3%), Донецькій (на 2,2%), Запорізькій і Сумській (на 1,7% у кожній), Дніпропетровській (на 0,8%) та Волинській (на 0,3%) областях.

Станом на 01.10.2016 на одну особу в середньому по Україні припадало 1058,0 дол. США прямих іноземних інвестицій. Територіальна диспропорція за цим показником збільшилася проти початку 2016 року (166,3 раза) і склала 172,9 раза

(максимальне значення спостерігалось у м. Києві – 8623,5 дол. США, мінімальне – у Тернопільській області – 49,9 дол. США).

Незважаючи на поступове уповільнення темпів зменшення експортних операцій по відношенню до відповідного періоду 2015 року, динаміка експорту товарів за підсумками січня-вересня 2016 року залишилася негативною. Так, **експорт товарів скоротився** в цілому по Україні на 8,7% (у січні-вересні 2015 року зменшення склало 32,7%).

Серед регіонів негативна динаміка експорту спостерігалася у 19 регіонах (у січні-вересні 2015 року – в усіх регіонах). Найбільше скорочення товарних експортних операцій відбулося у Чернігівській (на 29,8%), Хмельницькій (на 29,6%), Рівненській (на 27,2%) та Запорізькій (на 26,5%) областях.

За підсумками 9 місяців 2016 року обсяг імпортованих товарів в Україну дорівнював показнику січня-вересня минулого року.

Спад імпортних закупівель спостерігався у Полтавській (-24,5%), Донецькій (-18,6%) та Запорізькій (-14,8%) областях.

Нарощення обсягів імпорту товарів відбулося у 22 регіонах: від 2,0% у Дніпропетровській до у 1,8 раза у Волинській областях.

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 3 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів та стан погашення податкового боргу.

Розпочата два роки тому бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У січні-вересні 2016 року **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних минулорічних показників в усіх регіонах, в межах від 35,4% у Дніпропетровській області до 68,9% в Чернівецькій, і в середньому по Україні показник приросту склав 49,8% (у січні-вересні 2015 року – 40,5%).

Окрім Чернівецької області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Львівській (+62,3%, 2 місце), Волинській (+59,7%, 3 місце) та Запорізькій (+56,2%, 4 місце) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів, що припадає на одного мешканця** регіону, за січень-вересень 2016 року зафіксовано у м. Києві (6,4 тис. грн., 1 місце), Дніпропетровській (3,7 тис. грн., 2 місце), Київській (3,4 тис. грн., 3 місце) та Запорізькій (3,3 тис. грн., 4 місце) областях, а найменший – у Тернопільській області (1,5 тис. грн., 25 місце).

Водночас, спостерігається подальше зростання податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків у більшості регіонів. Так, якщо у січні-вересні 2015 року зростання боргу мало місце у 21 регіону, і в цілому по Україні становило 25,2%, то за підсумками січня-вересня поточного року загальний обсяг податкового боргу зріс у 23 регіонах, в межах від 1,4% у Волинській області до 53,5% у Миколаївській області, і в цілому по Україні на 26,8%.

За звітний період скорочення податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків зафіксовано лише у Львівській (-7,4%) та Харківській (-5,1%) областях.

Напряму «**ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ**» включає 4 показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати.

Довідково: показник щодо обсягу заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги виключено з переліку показників оцінки на підставі листа Держстату від 13.06.2016 № 10.3-15/107-16.

За підсумками січня-червня 2016 року **рівень безробіття населення** у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,4%, що на 0,2 в.п. вище, ніж у відповідному періоді попереднього року.

Позитивні тенденції щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками 2015 року) мали місце у 9 регіонах: Сумській (на 1,1 в. п.), Одеській (на 1,0 в.п.), Хмельницькій (на 0,9 в.п.), Львівській та Харківській (на 0,8 в.п.), Тернопільській (на 0,5 в.п.) Чернівецькій (на 0,4 в. п.), Київській (на 0,2 в.п.) областях та м. Києві (на 0,2 в.п.).

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Одеській області (5,8%, 1 місце), Харківській області та м. Києві (6,3%, 2-3 місце), Київській (на 6,6 %, 4 місце) та Дніпропетровській (8,0%, 5 місце) областях, а найвищий – у Луганській (16,4%, 25 місце), Донецькій (14,2%, 24 місце), Полтавській (13,1%, 23 місце) Кіровоградській (12,3%, 22 місце) та Херсонській (12,1%, 21 місце) областях.

Рівень зайнятості населення зменшився на 0,3 в.п. і за підсумками січня-червня 2016 року цей показник в середньому по країні склав 56,2 % (у січні-червні 2015 року – 56,5%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (62,4%, 1 місце), Харківській (59,7%, 2 місце), Дніпропетровській (59,0%, 3 місце), Київській (58,1%, 4 місце) та Миколаївській (58,0%, 5 місце) областях, а найнижчий у Донецькій (50,0%, 25 місце), Волинській (50,3%, 24 місце), Тернопільській (51,6%, 23 місце), Полтавській (52,6%, 22 місце) та Кіровоградській (53,1%, 21 місце) областях.

Протягом січня-вересня 2016 року номінальна заробітна плата зростала швидше, ніж ціни в Україні. Так, у січні-вересні 2016 року **реальна заробітна плата** зросла на 9,1% (у січні-вересні 2015 року спостерігалось скорочення на 22,7%). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 1,4% у Донецькій області до 16,9% у Луганській області.

Крім Луганської області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Херсонській (на 13,8%, 3 місце), Закарпатській (на 13,6%, 4 місце), Київській (на 13,5%, 5 місце) областях та м. Києві (на 14,2%, 2 місце).

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати до фонду оплати праці за вересень 2016 року було меншим, ніж у вересні 2015 року, і станом на 1 жовтня 2016 року становило 4,6% (у вересні 2015 року – 5,4%).

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками вересня попереднього року) мало місце у 23 регіонах, і найнижче значення цього показника зафіксовано у Хмельницькій (0,3%, 1 місце), Чернівецькій (0,4%, 2 місце), Закарпатській (0,5%, 3 місце), Житомирській (0,6%, 4 місце), Івано-Франківській (0,7%, 5 місце), Вінницькій, Рівненській областях та м. Києві (0,8%, 6-8 місця).

Основними причинами виникнення заборгованості із заробітної плати у кожному регіоні є: несвоєчасні розрахунки замовників за виконані роботи; недостатність обігових коштів у підприємств; відсутність замовлень; відсутність фінансування за державним замовленням; неможливість оперативного вирішення питань реструктуризації підприємств, оптимізації фондів підприємств у зв'язку із знаходженням у переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та у переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави; необхідність відшкодування наукових пенсій; невідшкодування з державного бюджету податку на додану вартість.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 3 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва та обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту.

За підсумками січня-вересня 2016 року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, спостерігалось скорочення на 6,9% **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у січні-вересні 2015 року – зменшення на 3,1%).

Скорочення обсягу будівництва житла спостерігалось у 16 регіонах, з них найбільше у Луганській (-53,5%), Черкаській (-43,1%), Сумській (-35,9%), Херсонській та Тернопільській (-35,7%) областях.

Водночас, позитивна динаміка збільшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 9 регіонах (у січні-вересні 2015 року у 18 регіонах), в межах від 3,9% у Вінницькій до 43,9% у Харківській області.

За результатами аналізу динаміки показника «Обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту» можна зробити висновок, що в цілому по Україні порівняно з аналогічним періодом 2015 року показник знизився.

Оцінка обсягів вантажних перевезень автомобільним та залізничним транспортом у регіональному розрізі свідчить про збільшення у звітному періоді обсягів перевезень у східних областях України.

Зокрема, значно зросли показники перевезень в Луганській (на 71,7%), Донецькій (на 30,1%), Запорізькій (на 16,9%) областях та м. Києві (на 26,0%).

Скорочення обсягу вантажообороту спостерігалась у 16 регіонах України. Найбільше показники знизились у Сумській (на 39,5%), Чернігівській (на 23,9%), Миколаївській (на 15,1%) та Вінницькій (на 13,9%) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 3 показники, які комплексно характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх трьох років.

За підсумками січня-вересня поточного року **частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії** зросла до 61,9% проти 40,1% у січні-вересні 2015 року.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії мало м. Київ (92,5%, 1 місце). Крім столиці, високий рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітнього періоду зафіксовано у Миколаївській (91,8%, 2 місце), Львівській (80,6%, 3 місце), Хмельницькій (73,9 %, 4 місце), Вінницькій та Рівненській (70,6 %, 5-6 місця) областях, а найнижчий: у Тернопільській (8,3%, 24 місце), Луганській (11,0%, 23 місце), Черкаській (31,4%, 22 місце), Полтавській (33,7%, 21 місце), та Чернівецькій (35,5%, 20 місце) областях.

Прийняття протягом останніх років низки нормативно-правових актів, спрямованих на збільшення частки енергоносіїв, вироблених з відновлюваних джерел енергії, у структурі загального кінцевого енергоспоживання, заміщення та скорочення споживання газу підприємствами теплокомуненерго, бюджетними установами та населенням, сприяло підвищенню рівня енергетичної незалежності України.

За підсумками січня-вересня 2016 року найкращі показники щодо **частки сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону** зафіксовано у Волинській (21,0%, 1 місце), Харківській (19,1%, 2 місце), Рівненській (17,0%, 3 місце), Житомирській (14,5%, 4 місце) та Київській (13,5%, 5 місце) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 8,0%.

Найнижче значення такого показника спостерігалось у Донецькій (0,3%, 25 місце), Одеській (0,4 %, 24 місце), Луганській (1,0%, 23 місце), Сумській та Тернопільській (2,1%, 20-21 місця) областях та м. Києві (1,5%, 22 місце).

З минулого року в Україні постійно проводились інформаційно-роз'яснювальні заходи з популяризації механізмів **компенсації частини кредиту на утеплення житлових будинків**. Метою їх було інформування мешканців усіх регіонів України про переваги державної програми, а також можливості запровадження місцевими органами державної влади і місцевого самоврядування компенсації відсотків/суми кредитів населенню на впровадження енергоефективних заходів житлових будинків.

За підсумками січня-вересня 2016 року лідером за показником «Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки

заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), відсотків до загальної кількості домогосподарств регіону» є Сумська область – 2,027%, і в середньому по країні цей показник склав 0,546%. Вище середньоукраїнського рівня показник щодо домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності, крім Сумської області, мали 15 регіонів, від 0,549 у Вінницькій та Київській до 1,319% у Рівненській.

III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-вересень 2016 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів;

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуваного впливу зовнішніх чинників;

3. Забезпечити під час проведення конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку у 2017 році, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону, зокрема, на покращення ситуації за тими напрямками, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки.

4. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо: включення до проектів обласних бюджетів на 2017 рік коштів для фінансування обласних програм відшкодування частини вартості кредитів населення, ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів;

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

Держенергоефективності

1. Активізувати роботу з методичного забезпечення роботи механізмів енергосервісу в бюджетній сфері та організації проведення моніторингу та оцінки показника щодо частки бюджетних установ регіону, щодо яких у звітному періоді було укладено енергосервісні договори, до загальної кількості бюджетних установ регіону.

2. Забезпечити проведення тематичних популяризаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальної кампанії в регіонах України щодо механізмів запровадження енергосервісних договорів.

3. Вжити заходів для запровадження розрахунку та подання Мінрегіону, починаючи з 1 квітня 2017 року, інтегрального індексу, який би комплексно характеризував прогрес щодо забезпечення енергоефективності та зменшення енергоємності ВВП та ВРП.

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-вересень 2016 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань;

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідуванням окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження;

3. Під час формування пропозицій до проекту закону України «Про внесення змін до Державного бюджету України на 2017 рік» передбачати фінансування галузевих програм і проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів, продуктивності їх економіки, прибутковості

бізнесу та доходів населення, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища;

4. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.
